

Bài Thơ Trong Ngôi Cổ Mộ

Sao Khuê

Tôi buồn tởm báo xuống nhưng bài thơ còn lớn vồn trong tôi. Ngày xưa, người Trung Quốc là Tần Thủy Hoàng đốt sách của những người Trung Quốc. Ngày nay, ở các nước Âu Tây, người Âu Tây giúp cho các di dân bảo tồn và phát triển phong tục, văn hóa của mình... nhờ vậy tôi có thể mỗi tuần tà tà ra thư viện mượn sách báo Việt ngữ về đọc thoải mái. Tôi có cơ hội để đọc lại những điều thích thú đã biết mà đã quên cũng như đọc được những cái tôi chưa có dịp đọc qua...

Nhặt tờ báo lên, tôi đọc đi, đọc lại bài thơ đến khi thuộc lòng:

*Quân sinh ngã vị sinh
Ngã sinh quân dĩ lão
Quân hận ngã sinh trì
Ngã hận quân sinh tảo*

Có nghĩa là

Chàng sinh, thiếp chưa sinh ra
Thiếp sinh ra, chàng đã già
Chàng hận thiếp sinh ra trễ
Thiếp hận chàng sinh ra sớm

Chuyện kể rằng vào khoảng năm 1994-1995, khi khai quật một ngôi mộ cổ ở Trung Quốc, người ta tìm thấy bài thơ trên được khắc vào một tấm gỗ quý để trên ngực một thiếu nữ... Chẳng hiểu ngày xưa, khi cô Thuý Kiều thấy mã Đạm Tiên thì xúc động ra sao, nhưng bài thơ này làm cho tôi sao xuyên băng khuôn và tôi tưởng tượng rằng:

Ngày xưa ngày xưa, có một thiếu nữ, nàng chẳng những rất xinh đẹp mà còn văn hay chữ tốt, thông minh, lãng mạng đa tình. Nàng được sinh ra nơi lầu son gác tía, có lẽ nàng còn là ái nữ của một vị quan lớn trong triều. Cha nàng, chắc cũng là bậc danh nhân tài tử nên nàng mới được theo đòi bút nghiên thơ phú. Rất có thể hàng tuần hay hàng tháng ở nhà nàng có những buổi hội họp của những văn thi sĩ đương thời để ngâm thơ vịnh nguyệt và biết đâu chừng, trên con thuyền lớn, dưới ánh trăng vắng vặc ở hồ Động Đình hay trên sóng nước bao la của dòng Dương Tử mà Dương tử giang đầu dương liễu xanh, Dương giang sâu sát độ giang nhân... nàng được cha ôm vào lòng khi tham dự vào các buổi xướng họa của hội Tao Đàn mà cha nàng là hội trưởng... Có thể đó là thời nhà Đường, thời của Lý Thương Ẩn hay thời của Lý Bạch... để rồi cô thiếu nữ khi lớn lên - chắc chỉ mới mười ba đó, mê thơ, làm thơ... rồi mê một người... nhưng than ôi, cái người nàng mê đó hẳn đã có gia đình, chẳng những thế ông lại còn lớn tuổi hơn nàng, để có khi suýt soát tuổi của cha nàng...*

Tôi đoán là khi nàng còn bé, nàng và chàng vẫn chú chú cháu cháu, nàng còn ngồi vào lòng chú mà nghe chú ngâm thơ... để rồi lời thơ lãng mạng tình tứ, giọng ngâm ngọt ngào đi vào đến tận từng tế bào của con tim nhạy cảm, ẩn vào trong đầu bé nhỏ xinh xinh sau đó lại đâm chồi nảy lộc ra những vần thơ khiến chú phải nức nở khen tài thần đồng của cô cháu gái... Thế rồi họ trở thành tri âm tri kỷ của nhau... Thơ chú làm, cháu nghe, thơ cháu làm chú thưởng thức. Hai mái đầu, một xanh, một lấm tẩm muối tiêu đã nhiều lần bên án thư cùng mài mực, chép thơ...

Thời gian trôi qua... ngày nào chưa biết cái chi chi* (Nguyễn công Trứ) nàng nay đến tuổi trăng tròn để bên chú, nàng không còn tự nhiên như trước. Một phần vì lễ giáo, một phần vì tình cảm nàng giành cho chú chẳng phải như xưa. Phải! nàng đã yêu và được yêu nhưng:

*Khó gặp nhau mà cũng khó xa,
Gió xuân đành để rụng trăm hoa*

(Lý Thương Ẩn - bài thơ Vô đề)

Rồi... nàng đã viện lý này hay lẽ nọ để từ chối nhiều vương tôn công tử, chẳng phải vì nàng làm cao mà chỉ vì trong tim nàng chỉ có 'chú' mà thôi:

*Con tầm đến thác tơ còn vương
Chiếc nến chưa tàn, lệ vẫn sa*
(Lý Thương Ẩn - bài thơ Vô đề)

Ngày nào nàng còn thờ thì ngày đó hình ảnh 'chú' vẫn ngự trị trong lòng nàng... Còn nhà thơ nổi tiếng tài hoa đó... mà hề tài hoa thì lại đa tình, sao mình lại thương hoài người con gái bạn, đứa cháu nhỏ chỉ đáng tuổi con mình... Khổ nỗi tình yêu vốn mù lòa, để nàng có thể không nhìn thấy tóc chú đã đổi màu dù chú thì:

*Sáng ngắm gương...buồn thay mái tóc
Đêm ngâm thơ thấy lạnh trắng ngà*
(Lý Thương Ẩn - Vô đề)

Riêng nàng chỉ:

*Vì chàng chín khúc đoạn trường
Vì chàng trăm mối sầu vương tháng ngày*
(Tương Phố)

Từ nhà nọ sang nhà kia nào đâu có xa gì, nhưng một bức màn vô hình đã ngăn cách. Tuy vậy tình yêu xui họ vẫn lén lút gặp nhau:

*Bồng lai tới đó không xa mấy
Cậy với chim xanh dọ lối mà*
(Lý Thương Ẩn)

Con chim xanh chắc là cô nàng hầu nhỏ nhắn vẫn vụt một cái như chim én để đưa thơ, vẫn tìm cách để hai người thỉnh thoảng được gặp nhau.

Rồi sao nữa nhỉ....

Phải rồi, đến lúc nàng không còn viện được vào lý do còn bé để từ hôn, cha mẹ nàng ép nàng phải lấy chồng... Và rồi thì trầm gầy bình tan, nàng ra đi, đi xa lắm, xa lắm lắm, ôm theo mối tình xuống tuyền đài với bài thơ được nàng đã công phu cho khắc vào gỗ quý:

*Chàng sinh thiếp chữa chào đời
Thiếp sinh chàng đã già rồi còn đâu
Chàng buồn vì thiếp sinh sau
Hận chàng sinh sớm thiếp sầu nghìn thu*
(Sao Khuê dịch)

.....

Cô bạn Phi Phi của tôi thì không nghĩ như vậy.

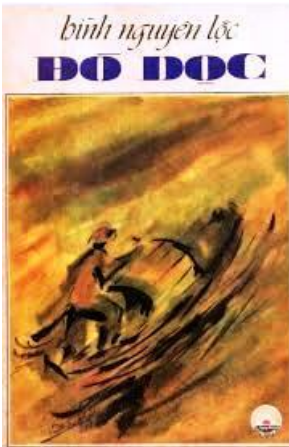
Tôi gặp Phi Phi trên đảo. Phi Phi đã trải qua những cơn kinh hoàng của thảm cảnh vượt biên. Cho yên thân nàng đã nhận lấy người bảo trợ, già hơn nàng trên hai chục tuổi. Chồng nàng có đủ tiền tài danh vọng nhưng lại thiếu cái tuổi trẻ, chẳng những thế ông ấy còn đam mê nghiên cứu mặc nàng vô vô đêm thâu...

'một tháng đôi lần có cũng không'

*(Hồ Xuân Hương)

nên Phi Phi cũng như cô thiếu nữ kia, mang mối hận lòng thông. Theo Phi Phi thì biết đâu chừng cô thiếu nữ là một tiểu thiếp nhưng xuất thân con nhà danh giá bị sa cơ lỡ vận được mua về chỉ để hầu trà cho viên quan lớn. Tuy vậy Phi Phi cũng đồng ý với tôi là cô thiếu nữ sau một thời gian đã mến tài quan lớn và chắc nàng cũng có tài văn chương nên họ đã qua thi phú mà thẩm thiết yêu thương nhau nhưng cô nàng cũng giống như Phi Phi, hận cho thời gian đã biến người yêu của họ thành ông lão già nua trong khi nàng còn quá trẻ, để rồi khi viên quan mất đi thì cô thiếu nữ cũng tự tử, ôm theo mối hận với bài thơ, hy vọng kiếp lai sinh họ sẽ được đi đầu thai không xa nhau lắm, chỉ cách nhau vài năm để khi được tái hợp họ sẽ xứng đôi vừa lứa với nhau...

Tại sao tôi cứ vấn vương hoài bài thơ? Thôi rồi! tôi hiểu... tôi hiểu tại sao tôi lại vương vấn bài thơ. Thì chính tôi là cô thiếu nữ ngày xưa đó và chàng thì đang ngủ gà ngủ gật với chiếc Remote Control trong tay mặc cho TV cứ việc léo nhéo. Bạn ngạc nhiên hả và bạn tưởng tượng là tôi cũng bắt chước Phi Phi mà gá nghĩa với ông Tây già 75 cho nhàn nhả tắm thân phải không? Không phải đâu là không phải đâu, nhưng... À! Tôi không bật mí với đâu nhé! Ít ra thì bạn cũng phải cho tôi kể lể nỗi niềm mà tôi ôm ấp từ bao lâu nay chứ.

Ngày em hai mươi tuổi, chưa kịp tay cắt mái tóc thề nhưng đã buồn ơi! ta chào mi*. Liềm búa rơi như mưa sa khắp miền Nam khiến tôi phải nghỉ học, rời ngôi trường ở con đường Duy Tân, cây dài bóng mát mà về ở với cha mẹ tại X. Bạn có đọc *truyện Đò Dọc của Bình Nguyên Lộc* không nhỉ, nhà cha mẹ tôi cũng ở một nơi tương tự như thế và nơi chốn nửa chợ nửa quê thì chả còn ai trông vờn áo tiểu thư nữa. Các chàng trai của Sài Thành hoa lệ thì đại đa số đã được nhà nước cho đi học tập. Chàng hàng xóm vừa quen của tôi cũng thế, chưa kịp nắm tay tôi đã sang chào từ giã để được đi học sau khi vội vàng nhắn với với tôi mỗi một câu:
- Chờ anh em nhé dù tù lao kéo dài ngày về! *
Tôi nghe có chút băng khuâng xao xuyến. Nhưng chàng đi, đi mãi, như cánh chim mất hút không phải trên bầu trời mà cánh chim bằng đã tả tơi trong rừng già của trại học tập. Không hiểu sao chàng học dở thế, đúp lên đúp xuống, học mãi mà chưa ra trường nổi!

Em không thể gắng chờ khi nào anh về, anh ơi... Con gái chỉ có một thời nên một vài năm sau, tôi sang sông mà không người đưa tiễn. Người bạn của ngày xưa Hoàng Thị, người của ngày xưa *em tan trường về, anh theo ngọc về, tóc dài tà áo vờn bay*... đã kịp cao chạy xa bay từ ngày 30 năm đó, người ấy giờ đây chắc đang đếm bước ở *ga Lyon đèn vàng với tóc vàng sợi nhỏ và đang chờ cho em chín đỏ trái sầu*... và người láng giềng ngày ra đi hẹn với một câu cũng không dừng bước phiêu du về thăm nhà* để thấy người ta đón tôi... không tung bừng....

Chồng tôi cũng là một sĩ quan cải tạo được thả về. Chàng thì làm đủ mọi nghề - có nên gọi là nghề không nhỉ. Tôi, ngay từ buổi đầu đã đăng ký làm cô giáo đi dạy trường xã, cũng chả xa thành phố mang tên bác là mấy. Dĩ nhiên là tiền lương chỉ đủ sống cho 3 đến 5 ngày trong một tháng, còn lại 25 ngày, chúng tôi bắt chước mọi người buôn quanh bán quẩn, buôn đầu chợ bán cuối chợ. Nếu bạn có hỏi những người kẹt lại làm sao sống nổi thì câu trả lời là Trời sinh voi trời sinh cỏ. Thú thật, tôi cũng chẳng hiểu làm sao mà có thể qua ngày, đã vậy chúng tôi còn tăng gia sản xuất được hai con nhỏ, một trai, một gái. Nhà chồng tôi là một làng ven biển. Dân Sài Gòn cứ nườm nượp lên xuống tìm người mua ghe, kiếm kẻ lái tàu để vượt biển. Nhờ sự giúp đỡ của bố mẹ hai bên, nhờ có bà con với người lái và nhất là nhờ số phận, chúng tôi được người ta cho theo tàu mà vượt biên. Chúng tôi thất lạc nhau ngay phút đầu. Chồng tôi và con gái nhỏ 2 tuổi bị bắt ngay tại bãi. Tôi và con trai lớn, lúc đó được 4 tuổi lên được tàu lớn ra khơi, được vớt rồi được định cư ở xứ người.

Được thả ra ít lâu thì chồng tôi mắc bệnh mà qua đời. Mẹ tôi mang cháu về nuôi. Cũng nhờ hoàn cảnh đặc biệt này mà chỉ ba năm sau tôi được gặp con gái, đi một mình từ Việt Nam sang, dù cháu mới chỉ có 5 tuổi đầu! Từ ngày định cư, tôi làm đủ mọi nghề để nuôi mình, nuôi con, tuy vất vả mà có ăn có mặc, có để giành. Chính phủ 'người ta' còn nhận cho tôi làm giấy bảo lãnh bố mẹ và hai em dưới 18 tuổi, tiếc mãi một điều là mẹ tôi qua đời trước khi gặp lại tôi.

Mẹ ơi! mẹ đã hy sinh cho chúng con quá nhiều mà chúng con chưa có cơ hội báo hiếu cho Mẹ. Đổi cả thiên thu tiếng mẹ cười, nhà thơ Trần Trung Đạo đã nói lên giúp con đó mẹ.

Thời gian, nghe thấy qua tiếng tích tắc đều đặn của quả lắc, nhìn thấy qua chuyển động của những chiếc kim trên đồng hồ, hiện diện qua những buổi sáng, trưa, chiều, tối. Thời gian cứ trôi qua... trôi qua... Các em nhỏ được bảo lãnh sang đã đi học, đã thành tài rồi đã có gia đình. Các con tôi lớn lên, tôi nhìn tôi trong gương mà ngỡ ngàng: Tôi nhìn tôi trong gương, nét mặt hết dễ thương, tóc đã nhiều sợi bạc, mắt lông ngỗng chán chường. Cặm cụi đi làm và đi học để ngoi lên, tôi quên mất tuổi xuân đã qua. Con cái đã lớn, không còn gần gũi mình như xưa nữa và chúng bắt đầu có bạn trai bạn gái...

*Đêm về chợ nghe cô đơn ...Đêm buồn về con tim nghe khao khát, ta bùi ngùi thấy cay đắng xót xa, đêm buồn về hồn ta như đi lạc, vào cõi trời nào một mình ta với ta...**
(Hoàng Thị Thơ)

Nhiều lần nhờ người giới thiệu, tôi đã gặp một vài ông, người nào nhắm thấy được được thì chỉ ít lâu sau vợ con được bảo lãnh lánh lánh kéo qua... Ở cái lứa tuổi của tôi đâu còn ai nhẹ nợ tang bồng cơ chứ... chẳng nhẽ lại ra trước cửa toà án xem có ai ly dị vợ để kéo về nhà mình... Người Việt mình lúc ấy ít có ly dị nhau lắm nên sau cùng tôi nhận lời gá nghĩa với chàng dù chàng hơn tôi 15 tuổi và goá vợ từ ba năm trước. Cảm ơn Chúa đã nghe lời cầu xin mà cho con gặp chàng...Chỉ có điều là Chúa đã không cho con biết trước là đến “thất thập cổ lai hy” thì con người khỏe mạnh, tháo vác đó ngã bệnh.

Bây giờ chàng nằm đó...

Buồn như tiếng thở dài...

Sao Khuê

* Lời thơ hay lời bài ca được sửa từ những bài thơ hay bài ca rất quen thuộc.